

Spolufinancováno
Evropskou unií

Závěrečná zpráva z realizace poradenského programu města Velké Hamry Poradenský program 8

Podpora zaměstnanosti, aktivizace dlouhodobě
nezaměstnaných

Tento materiál vznikl v rámci realizace projektu „Rozvoj systémů pro sociální začleňování“ r. č. projektu CZ.03.02.02/00/22_004/0000366.

Agentura
pro sociální začleňování

Obsah

ČÁST 1	3
INFORMACE O NASTAVENÍ PORADENSKÉHO PROGRAMU A LOKALITĚ, NA NÍŽ JE PROGRAM ZACÍLEN	3
OBDOBÍ REALIZACE	3
ZÁKLADNÍ ÚDAJE O LOKALITĚ	3
ANOTACE PROGRAMU	4
VÝCHODISKA VÝBĚRU PORADENSKÉHO PROGRAMU A ZÁKLADNÍ POPIS PROBLÉMŮ A JEJICH PŘÍČIN, KTERÉ MÁ PROGRAM ZA CÍL ŘEŠIT	5
CÍLE PORADENSKÉHO PROGRAMU	6
DLOUHODOBÉ CÍLE:	6
SPECIFICKÉ CÍLE	6
PŘEDPOKLÁDANÝ HARMONOGRAM REALIZACE	7
POPIS VÝSTUPŮ PROGRAMU	8
POPIS VÝCHOZÍHO STAVU LOKALITY V KONTEXTU PLNĚNÍ KRITÉRIÍ SOCIÁLNÍHO ZAČLEŇOVÁNÍ	9
ČÁST 2	11
PRŮBĚH REALIZACE PORADENSKÉHO PROGRAMU	11
.....	17
ČÁST 3	17
VYHODNOCENÍ PORADENSKÉHO PROGRAMU	17
VYHODNOCENÍ PLNĚNÍ KRITÉRIÍ SOCIÁLNÍHO ZAČLEŇOVÁNÍ.....	17
VYHODNOCENÍ NAPLNĚNÍ VÝSTUPŮ A CÍLŮ PROGRAMU	17
VYHODNOCENÍ A SHRUTÍ CELKOVÉHO PŘÍNOSU PROGRAMU NA LOKALITU, DLE ZÁVĚREČNÉHO POSOUZENÍ NAPLŇOVÁNÍ KRITÉRIÍ SOCIÁLNÍHO ZAČLEŇOVÁNÍ DANÉHO PROGRAMU	19
DALŠÍ MOŽNÝ PLÁN SPOLUPRÁCE	20
SEZNAM ZKRATEK	22

ČÁST 1

INFORMACE O NASTAVENÍ PORADENSKÉHO PROGRAMU A LOKALITĚ, NA NÍŽ JE PROGRAM ZACÍLEN

Období realizace

Leden 2024–srpen 2024

Základní údaje o lokalitě

Město zvolilo poradenský program 8 jako podporující v záměru realizovat projekty v oblasti zaměstnanosti v návaznosti na implementaci opatření PSZ. Zásadní je podpora v možnostech hledání zdrojů financování, tvorby sítě zaměstnanosti a sdílení know-how ve smyslu naplnění záměrů, které město má a posílení role města jako subjektu, který uplatňuje komplexní přístup nejen k SVL, ale všem obyvatelům. Město má zkušenosti s vytvářením pracovních pozic pro osoby s nízkým vzděláním a kompetencemi, kteří na běžném komerčním trhu těžko hledají práci z mnoha důvodů, které zasahují do oblasti sociální, vzdělání, dluhů, zdraví i segregace.

Město se chce zaměřit především na zaměstnání žen, matek s dětmi, které mají pozici na pracovním trhu ztíženou nejvíce. Cílem programu je analýza možností realizace projektů typu komunitní zahrada či zpracování textilu, vytvoření projektu sociálního podniku nebo podobné platformy, zapojení komunity CS, vytvoření pracovních míst, zvýšení kompetencí osob zapojených v projektu a tím posílení sousedských vztahů v rámci celé obce.

Velké Hamry dlouhodobě aktivně působí v oblasti podpory osob znevýhodněných na trhu práce. Město zaměstnává osoby z této cílové skupiny v rámci VPP, a to na pozicích APK a v rámci činnosti Technických služeb. Dále město působí jako zaměstnavatel skrze své organizace. Přes obtíže způsobené pandemií COVID-19 se městu podařilo zachovat tato pracovní místa a je rozhodnuto aktivity v oblasti zaměstnanosti dále rozvíjet. S tímto cílem má záměr připravit komplexní projekt podpory zaměstnanosti osob dlouhodobě nezaměstnaných a znevýhodněných na trhu práce, jehož součástí bude vytvoření 5 tréninkových pracovních míst a který hodlá realizovat z dotačních zdrojů a výzev. V rámci výzvy OPZ+ v KPSV+ se z personálních důvodů od podání projektu ustoupilo. Současně město připravuje budování sítě zaměstnanosti, jejíž cílem je navazování partnerství s vhodnými zaměstnavateli v regionu.

Liberecký kraj se nicméně v roce 2021 ocitá na pátém nejvyšším místě z hlediska podílu nezaměstnaných osob. Hodnoty v obci Velké Hamry jsou vyšší, jak ukazuje tabulka níže.

Tabulka 6: Srovnání podílu uchazečů o zaměstnání ve Velkých Hamrech a relevantních územních celcích v letech 2018 až 2021 (údaje v % vždy pro měsíc prosinec), Zdroj: MPSV, ČSÚ

	2018	2019	2020	2021
Velké Hamry	4,17	4,38	5,76	5,96
Tanvald – SO ORP	4,72	4,54	6,19	6,28
Jablonec nad Nisou – (okres)	3,55	3,11	4,28	4,14
Liberecký kraj	3,50	3,25	4,32	4,02
ČR	3,33	3,10	4,20	3,80

Anotace programu

Jde o zavedení procesní inovace, zefektivnění postupů v konceptu dostupného zaměstnávání (PZ) s aktivním zapojením mentorů a peer konzultantů, tj. lidí s obdobnou životní zkušeností, jako má cílová skupina, pro zvýšení její motivace a aktivizace.

Ve spolupráci s ÚC bude OSZ nabízet odbornou podporu zejména:

- při tvorbě konceptu podpory zaměstnanosti a jeho jednotlivých složek,
- k uzpůsobení konceptu dostupného zaměstnávání potřebám sociálně vyloučených,
- při zapojování tzv. peer pracovníků/mentorů pro uchazeče o zaměstnání se sociálním znevýhodněním,
- k vedení a zefektivnění činnosti lokálních sítí zaměstnanosti apod. – síťová spolupráce, přenos informací apod.,
- navrhnout nové (inovativní) prvky podpory zaměstnanosti na základě přenosu dobrých praxí,
- podporovat a motivovat aktéry při realizaci rozvojových aktivit v rámci podpory zaměstnanosti (např. sociální podnikání, podporované zaměstnávání).

Lokalita Velké Hamry vstupuje do poradenského programu 8 jako dlouhodobě spolupracující subjekt, který pojímá sociální začleňování komplexně a v oblasti zaměstnanosti má za cíl učinit kroky, které povedou k dalšímu posílení kompetencí osob v SVL.

Město Velké Hamry chce dle svých možností být odpovědným zaměstnavatelem, vytvářet možnosti uplatnění pro občany, kteří jsou na trhu práce znevýhodnění, nemají dostatečné kompetence a potýkají se s problémy, které je udržují v dlouhodobé nezaměstnanosti.

Východiska výběru poradenského programu a základní popis problémů a jejich příčin, které má program za cíl řešit

Komplexní program podpory zaměstnanosti ve Velkých Hamrech dosud nebyl realizován (SPSZ 2021+). Obec projevila zájem se na tento problém zaměřit.

Město Velké Hamry přistupuje k problému sociálního začleňování komplexně. Volba poradenského programu navazuje na cíle ve Strategickém plánu v oblasti nezaměstnanost, které chce město naplnit. Původní záměr podat projekt v oblasti zaměstnanost z důvodů složitosti i časové tísně městu nevyšel. Proto se nabízel PP8 jako vhodný, také proto, že podpora ASZ v oblasti zaměstnanost v roce 2022 již probíhala a město do budoucna zamýšlí několik projektů.

Vysoký podíl uchazečů o zaměstnání je ve Velkých Hamrech palčivé téma. Důležitým aktérem v oblasti zaměstnanosti v místě je město, které dlouhodobě zajišťuje možnost uplatnění v rámci veřejně prospěšných prací – VPP (pracovníky zaměstnává zejména v rámci technických služeb a provozu dotříd'ovací linky recyklovaného odpadu). Navzdory možnostem je stále úspěšnost pracovníků, kteří prošli VPP, v následném uplatnění na volném trhu práce i nadále nízká.

Zaměstnanost v obci je nižší oproti celorepublikovému průměru, na druhou stranu v rámci mikroregionu Tanvaldska se udržuje na lepších hodnotách. Z rozhovorů s aktéry vyšlo najevo, že dlouhodobá nezaměstnanost je tradičně vyšší u obyvatel SVL, což je stav, který se neodlišuje od jiných SVL.

Obecně je problém se získáním a udržením zaměstnání u osob s nízkou kvalifikací, malými pracovními zkušenostmi a často vysokou mírou zadluženosti nebo romskou etnicitou. Častěji zmiňovaný problém je možnost získání práce „na černo“, což je jev v území často skloňovaný a odvíjí se od nabídky některých zaměstnavatelů, kteří pracovníky mimo zákonný rámec nabírají. Využívání jsou v tomto případě právě lidé méně kvalifikovaní bez orientace v právních souvislostech. Práce „na černo“ je běžným projevem adaptace na život v SVL.

Cíle poradenského programu

Stěžejním cílem spolupráce v PP se stalo po dohodě s obcí (její zakázkou) vytvoření záměru projektu, který bude řešit problém CS popsany v PSZ s řešením několika KA

- konkrétně připravit město jako zaměstnavatele pro záměr založení sociálního podnikání,
- nalezení vhodné formy a odvětví, které budou mít šanci uspět,
- navázat zástupce obce na již fungující podniky,
- nalézat způsoby financování a informovat o dobrých praxích, zákonných změnách, zamýšlených dotačních titulech a dalších možnostech realizace.

Cílů střednědobých i specifických bylo dosaženo postupně během 14 měsíců dle nastavených KQSZ (Kritéria kvality sociálního začlenění). Základní výchozí pozice (tzv. bod 0) byla stanoven jako předpoklad, že obec sleduje aktivity z oblasti zvýšení zaměstnanosti a zaměstnatelnosti na svém území, sbírá a vyhodnocuje informace o struktuře trhu práce a struktuře dlouhodobě nebo cyklicky nezaměstnaných osob na svém území. Informuje, koordinuje a propojuje relevantní aktéry za účelem zvýšení uplatnění CS na trhu práce. Obec Velké Hamry směřovala k vyššímu stupni dostupného zaměstnávání dle KQSZ a aktivně se hlásí k principům sociálního podnikání.

Dlouhodobé cíle:

- Cíl 1 rozvíjet možnosti dlouhodobého zaměstnání v obci
- Cíl 2 udržitelnost aktivit – rentabilita sociálního podnikání
- Cíl 3 zapojení širších vrstev obyvatel – propojení komunit

Specifické cíle

- Cíl 1.1. obyvatelé SVL jsou zaměstnaní a vnímáni jako prospěšní pro obec
- Cíl 1.2. obec naplňuje své cíle být fungujícím zaměstnavatelem
- Cíl 1.3. úspěšné realizace v oblasti zaměstnanosti v obci mění život lidí v rámci celého mikroregionu

Opatření (dle Plánu sociálního začleňování)

- 7.1.1 Vytvořit a rozvíjet lokální síť zaměstnanosti
- 7.1.2 Vytvořit komplexní program podpory zaměstnanosti
- 7.1.3 Rozvíjet možnosti města jako zaměstnavatele

(Poznámka: PP 8 je s opatřeními PSZ v souladu, ale není úkolem poradenského programu je beze zbytku všechna naplnit.)

Předpokládaný harmonogram realizace

Pořadí kroků	Popis	Časový rámec	Tým/odpovědnost
1	Pracovní skupina PP8 (ASZ, město, partneři) – vymezení strategie s ohledem na minulost, možnosti města realizovat	Březen 2023 Čtvrtletně 2023–2024	LK, EXP, město
2	Výzkum – šetření CS, vytvoření profilů CS, popisy bariér a možností	Duben–květen 2023	OVE
3	Realizace poradenství formou předání informací z legislativy, koordinace schůzek s aktéry se zkušenostmi v sociálním podnikání	Květen 2023–květen 2024	EXP, LK
4	Příprava projektové fáze realizace programu obce v oblasti sociálního podnikání /do srpna 2024/	2024	EXP, LK
5	Vyhodnocení PP, reflexe činnosti, evaluace, strategické plánování pro udržitelnost stávajících aktivit	Podzim 2024	OVE, EXP

Popis výstupů programu

Město Velké Hamry má poměrně široké možnosti jako zaměstnavatel a jako aktér v oblasti podpory zaměstnanosti osob z CS. Jako zaměstnavatel působí skrze městem zřizované organizace – městský úřad, ZŠ a MŠ Velké Hamry, MŠ Velké Hamry, Technické služby, Pečovatelská služba, Městská knihovna, obecní cukrárna, a další aktivity, jako je Klubovna – komunitní centrum a asistenti prevence kriminality.

Jako aktér v oblasti zaměstnanosti může kromě jiného působit v rámci správy městského majetku při zadávání veřejných zakázek (rozvoj, údržba, rekonstrukce – budov /bytových a nebytových prostor, veřejných prostranství a dalších ploch v katastru města).

Všech těchto oblastí je možno využít v souladu s opatřeními 7.1.1 a 7.1.2 PSZ, tedy jak pro zaměstnání osob z CS, tak pro vytvoření tréninkových pracovních míst v rámci komplexního programu zaměstnanosti. V současnosti se pracovníci zařazení do VPP uplatňují převážně v rámci činnosti technických služeb (péče o veřejný prostor, svoz a zpracování odpadu – město provozuje třídící linku) a jako APK. Vhodné by tak bylo rozvíjet i podmínky pro uplatnění žen, a to zejména romského původu bez znalosti českého jazyka. Na tuto CS se zejména zaměřil PP 8. Výše zmíněné zdroje, které město má, je možno využít jako příležitost pro rozvoj a zvyšování kompetencí osob z CS.

Výstupy:

- Obec získala Transformační plán (5 modelových záměrů) pro vytvoření sociálního podniku.
- V květnu 2023 byl ukončen výzkum bariér na straně klientek/Romek pro vstup na volný trh práce formou desk research rozhovorů. Byl dodán návrh opatření pro podporu CS.
- V roce 2024 se obec zapojila jako náhradník do pilotního projektu testování nového nástroje aktivní politiky zaměstnanosti, a to integračního pracovního místa.
- Proběhly stáže zástupců obce v sociálních podnicích.
- Obec byla Agenturou propojena s SPointem (při MPSV) k metodickému vedení ohledně podpory sociálního podnikání. Získala trvalý přístup k odborným školením a novým informačním kanálům.
- Probíhalo dotační poradenství. Obec využila IROP (demoliční práce) – vytvoření nových pracovních příležitostí.
- Město vnímá potřebu posilování sociálních služeb. Na lokálním partnerství (duben 2024) dohodnuto přijetí nových členů (Člověka v tísní a DRAKu, kteří realizují projekty z výzvy 18 OPZ+. Tím se vytvořily podmínky pro snazší implementaci case managementu.

Popis výchozího stavu lokality v kontextu plnění kritérií sociálního začleňování

Výchozí stav lokality je popsán pomocí klíčových ukazatelů (KQSZ). Tyto ukazatele jsou sledovány od počáteční výchozí situace v lokalitě (též nazývaného jako "bod nula") až do konce poradenského programu (PP). Během vyhodnocení poradenského programu (tj. v části 3) se zkoumá, jak se tyto ukazatele změnily. Tato změna nebo posun se hodnotí na základě cílů, které byly pro poradenský program stanoveny.

Název kritéria:	
Ukazatel	Popis výchozí situace v lokalitě (obec)
V obci existuje aktivní pracovní skupina nebo pověřená osoba, která má v gesci oblast zaměstnanosti a zaměstnatelnosti osob.	NE
V obci jsou pravidelně sbírána a vyhodnocována data o stavu a vývoji nezaměstnanosti a struktuře cílových skupin.	ČÁSTEČNĚ, PSZ
Obec (pracovní skupina/ pověřená osoba) je v pravidelném kontaktu s ÚP a společně plánují/ koordinují efektivní využívání nástrojů zvyšující zaměstnatelnost a zaměstnanost osob (aktivní politika zaměstnanosti, tréninková místa apod.).	ČÁSTEČNĚ, jednostranné využívání VPP jako APK+ Technické služby
V obci je ustanovena funkční Lokální síť zaměstnanosti (ÚP, obec, NNO, zaměstnavatelé, školy, PMS a další aktéři).	NE, je nezbytné budovat partnerství se zaměstnavateli + MAS
Obec zprostředkovává občanům informace o volných pracovních místech a možnostech ASZ (pracovníci obce/ komunikační kanály obce).	NE, nahodile
Obec umožňuje zaměstnavatelům informovat obyvatele obce skrze komunikační kanály obce o pracovních příležitostech.	NE
Název kritéria:	
Ukazatel	Popis výchozí situace v lokalitě (obec)
Obec, či obcí zřízené organizace mají vytvořená pravidla k výběru vhodných osob na zřizovaná místa pro cílové skupiny znevýhodněných osob a osob dlouhodobě nezaměstnaných.	NE
Obec cíleně využívá možností zřizovat tréninková, adaptační a jiná obdobná místa pro zvýšení zaměstnatelnosti CS. Zejména pak ve spolupráci s ÚP (APZ). Nejlépe v širší dostupnosti zaměstnávání.	ČÁSTEČNĚ. Zaměstnává CS na VPP, pozice APK, a v rámci Technických služeb
Obec, či obcí zřízené organizace vytváří pracovní místa vhodná pro cílové skupiny.	NE, chybí

Obec zprostředkovává, podporuje nebo zajišťuje pracovní právní poradenství pro cílové skupiny.	NE, chybí
Obec nebo obcí zřízené organizace se přihlásily k principům sociálního podnikání.	NE
Obec podporuje finančně, materiálně či metodicky NNO, sociální podniky či zaměstnavatele, kteří pracují s cílovými skupinami, nebo se podílí na jejich zaměstnávání.	NE, chybí.
Obec vyvíjí aktivity, které směřují k prevenci práce na černo.	ANO, sociální práce v obci
Obec umožňuje zapojení CS formou dobrovolnictví.	NE, nevyužívané
Obec podporuje CS dlouhodobě nezaměstnaných i po uzavření pracovního vztahu – snižování rizika ztráty zaměstnání.	NE
Pracovníci obce jsou schopni poskytnout nebo zprostředkovat podporu CS z různých oblastí podpory (dluhové poradenství, bydlení atd.) - Casemanagement.	NE, pouze ukotvená povinnost pracovat pro získání soc. bydlení, jinak ne
Obec spolupracuje s dostupnými obcemi na podpoře oblastí, které ovlivňují zaměstnatelnost zaměstnanost CS.	NE
Obec, či obcí zřízené organizace využívají odpovědné zadávání veřejných zakázek.	NE
Obec předchází cyklickému opakování osob na dotovaných pracovních místech (koloběh ÚP – dotované místo – ÚP apod.).	NE
Obec aktivně vytváří podmínky pro rozvoj trhu práce na svém území.	NE, záměr do budoucna

ČÁST 2

PRŮBĚH REALIZACE PORADENSKÉHO PROGRAMU

V druhé části realizace poradenského programu v obci proběhl výzkum, jehož cílem bylo vytvořit analytický podklad pro cílenou realizaci programu zaměstnanost. Analytický podklad se zaměřil především na popis cílové skupiny, na kterou budou směřovat intervence. Konkrétně šlo o zjištění bariér na individuální, lokální či strukturální úrovni, jež limitují zapojení CS (především romské bez kvalifikace a znalosti českého jazyka) na volný pracovní trh. Bariéry byly mapovány s ohledem na celkovou situaci, v níž se CS nachází, protože tyto lidé se potýkají s mnoha dalšími problémy.

Záměr učinit kvalifikované rozhodnutí ohledně budoucího sociálního podniku, testování záměru, jeho reálnosti probíhal formou stáže přímo v terénu se zástupci obce. Cílem byla podpora následujícího cíle 3: zapojení širších vrstev obyvatel – propojení komunit. Uskutečnila se stáž v Rakové u Rokycan v sociálním podniku zaměstnávající osoby se zdravotním postižením a specifickými potřebami v sociálním podniku.

Součástí exkurze byla i návštěva sociálního podniku v Plzni, restaurace a kavárna zaměstnávající CS.

Cílem bylo ověřit, zda je pro Velké Hamry nosná myšlenka založit komunitní zahradu s vytvořením nových pracovních míst. Tato aktivita vedla k naplnění cíle *Cíl 3 zapojení širších vrstev obyvatel – propojení komunit*, a to tím, že ve Velkých Hamrech vznikne komunitní zahrada v centru města nedaleko železniční stanice.

Zprvu se PP zabýval myšlenkou sociálního podnikání, ovšem na základě vyhodnocení bylo po zvážení všech pro a proti rozhodnuto, že komunitní zahrada nebude sloužit k výdělečným aktivitám, ale zapojení širších vrstev obyvatel. Například zde vznikne dílna pro chlapce pro zlepšování manuálních dovedností. Je zde možnost pro zahájení rukodělných prací pro ženy, které si mohou otestovat založení živnosti rukodělných a uměleckých výrobků.

Období	Název a typ realizovaných aktivit	Uveďte vazbu aktivity na plnění cíle či kritéria (číslo cíle či kritéria)	Stručný popis aktivity a jejího přínosu. Je-li to relevantní, uveďte konkrétní výstupy, či výsledky aktivity
leden 2023 až březen 2023	Kulatý stůl, návrhy, revize strategie, doplnění Metodiky tvorba lokální sítě zaměstnanosti	Opatření 7.1.3.	Tvorba kritérií kvality, školení v přístupu ke kritériím kvality, jejichž smyslem je měření dopadu PP 8. Představení poradenského programu mikrotýmu PP 8 Velké Hamry.
	Strategické plánování, doplnění opatření dle aktuálního PSZ Individuální poradenství obci	Cíl 1: Cíl 1.2. Opatření 7.,1.2.	Analýza ASZ pro obec (zhodnocení záměru obce pro vybudování komunitní zahrady, metodické materiály, dotační tituly k tvorbě komunitních zahrad. Schůzky s tvůrci komunitních zahrad, sociálních firem. Předání příkladů dobré praxe ohledně cirkulární ekonomiky v oblasti odpadů. Dopadem je pomoc s reálným problémem v obci. Sdílení zkušeností s platformou dalších měst – sdílení informací o novinkách v oblasti APZ. Zpřístupnění nejnovějším trendům obci. (orientace v legislativě apod).
	Odborná podpora aktivní zjišťování potřeb obce – „zakázka“ obce Poradenství k sociálnímu podnikání Kulatý stůl, přemýšlení, návrhy, revize strategie, doplnění	Cíl 1 Opatření 7.1.2. Opatření 7.1.3.	Na setkání se zástupci obce proběhlo poradenství ohledně sociálního podnikání + základní poradenství ohledně typů SP, znaků SE, finančního, marketingového plánu. Návrh stáže v Rakové – výměna zkušeností s reálnými soc. podniky. Podpora směřována k podpoře při věcném nastavení záměru, odborné posouzení realizovatelnosti záměru. Obec propojena s SPointem, který je nově zřízen při MPSV pro rozvoj systému sociálního podnikání. Velké Hamry získaly přístup k systematickému vzdělávání ohledně sociálního podnikání, což bude mít trvalý dopad na přístup k nejnovějším trendům v této oblasti + kontaktům.

Komentář experta:

Byl uzavřen kontrakt o spolupráci. V lednu a únoru byla zpracována pracovní verze vstupní analýzy v obci Velké Hamry a vyjednána zakázka obce na řešení nejpalčivějšího problému v obci. Byla vyjasňována vzájemná očekávání mezi Agenturou a obcí a ústřední téma pro program zaměstnanost a jak lze tyto návrhy realizovat a uvést do praxe.

duben 2023 až červen 2023	Výzkumné šetření – rozhovory s CS	Cíl 3 – zapojení širších vrstev obyvatel Kritérium 1 b, e, 2a, b,f, i,l	Výzkum OVE s romskými ženami (bariéry v přístupu na trh práce), následně dodána doporučení na zjištěný stav. Návrh rekvalifikačních kurzů (jazyky), vysvětlení výhod registrace na ÚP – zapojení do evropských projektů.
	Praktická stáž		12.5.2023 stáž pro zástupci obce v sociální firmě. Vedl praktik R. Haišman, ředitel SP. Předal zkušenosti se zakládáním podniku, zaměstnáváním OZP.

Komentář experta:

Byla vyhledána sociální firma Raková v rámci zabezpečení stáže pro zástupce Velkých Hamrů. Důvodem bylo otestování vhodnosti záměru vytvoření jedlé zahrady a sušárny bylin. Současně byly analyzovány možnosti vytváření nových pracovních míst skrze příležitosti, které nabízí cirkulární ekonomika (recyklace textilu).

Město bylo informováno o návazných vzdělávacích akcích, které mu mohou pomoci realizovat záměr – například propojení s SPointem (podpora sociálního podnikání). Velké Hamry byly rovněž pravidelně informovány o nových výzvách Úřadu práce, např. tipy na nové výzvy pro úřady práce NOE (Nová epocha), VNP (Věk není překážkou) + novinky v Národním plánu obnovy.

červenec 2023 až prosinec 2023	Vzdělávání		V srpnu 23 školení v obci ohledně výzvy z OPZ+, 065 (možné finanční zdroje pro realizaci záměru).
	Sdílení praxe		13.10. 23 Fórum sociálního začleňování, zástupci obce pozváni ke sdílení zkušeností s odborníky. 12.12.2023 Konference k RSSZ v Praze. Předání novinek na trhu práce, výměna zkušeností mezi starosty. Vyhledávání nového směru podpory po utlumení financování VP.
	Odborné konzultace ke změně financování VPP sociálnímu podnikání (Cíl 1, Cíl 1.2, opatření 7.1.3. Kritérium 1c, 2 a, b, c, f, l, m	Sdílení novinek z redesignu APZ a OPZ+ (nemožnost financování VPP z výzev OPZ+) Říjen, listopad – vyjednávání vstupu obce do pilotního programu MPSV, možné testování Integrovaného pracovního místa (náhradník v pilotáži) Vzdělávání realizačního týmu a sdílení novinek obci ohledně změn APZ.

	Odborné poradenství ke změně financování APZ + IPM		
Komentář experta:			
V úvodu PP 8 poradci respektovali přání obce založit komunitní zahradu, kde by mohly pracovat nízkokvalifikované romské ženy. Tento záměr byl později pozměněn. Myšlenka byla realizována, ale nikoli jako podnikatelský projekt, ale základ pro komunitní práci a participativní přístup při řešení problémů se sociálním začleňováním. Komunitní zahrada může sloužit jako neformální coworkingové centrum či místo pro testování samostatné výdělečné činnosti. Městu se nejvíce během hledání záměru líbí vytvoření prádelny a žehlírny.			
leden 2024 až květen 2024	Konzultace dle potřeby, zejména k z. o integrovaném sociálním podniku	Cíl 1, cíl 1.2, cíl 3, cíl 1.2, opatření 7.1.3. Kritérium 2 e, j, m	Vhled obce do legislativního procesu a harmonogramu dotací. Poradenství k možnému rozvoji regionu, viz dotace MPO: (tvorba pracovních míst včetně nákladů na mzdy: Obchůdek 2021+. • podpora digitalizace ve venkovských oblastech. Podpora síťování: on-line kulatý stůl (Prostupný model sociálního podnikání (19.3.24)).
	Individuální poradenství obci mapování vhodných pracovních míst pro zájemce z CS (obec) vzdělávání RT (březen – schvalování nové legislativy z. o int. Soc. podniku)	Opatření 7.1.3., Kritérium 1c, f, i, l, m	Dotační poradenství – výzva 56 pro podporu při získávání dotací na tvorbu PM. Obec se nerozhodla pro výzvu ohledně sociálního podniku, výzva č. 24 (čeká na schválení z. o integračním sociálním podniku). Po jednáních s MPSV je obec náhradníkem v daném pilotním programu. Dopad: obec je informována od jiných obcí o výhodách a limitech nástroje APZ. Březen jednání s Úřadem práce v Jablonci n. N. o možnosti zřízení SÚPM s doporučením na základě výzkumu, který provedla Agentura. Jednání se zaměstnavatelem Precizou.
	Tvorba transformačního plánu pro obec Předání a představení transformačního plánu obce +	Opatření PSZ 7.1.3 Rozvíjet možnosti města jako zaměstnavatele Kritérium 2e	Únor 24 předán zástupcům obce transformační plán s rozpracováním 5 variantních modelů možného budoucího sociálního podniku. Obec má zájem o projektový záměr na vytvoření prádelny se žehlírnou. Záměr vytvořit komunitní zahradu propojen s komunitním centrem a volnočasovými aktivitami. Obec může zvolit záměr po nalezení vhodného prostoru pro podnikání. Rozpracovány záměry pro případné dotační řízení.

	jeho pravidelná aktualizace		
	Reflexe činnosti, předání zkušenosti z PP 8 na odborné konferenci v Liberci dne 6. června	Cíl 1, Cíl 1.3 Kritérium2j	Během března, dubna 2024 – reflexe činnosti s partnery v PP 8 (bilancování krajská konference v Liberci). Poskytnutí zpětné vazby MPSV a GŘ ÚP. Dopad pro lepší koordinaci úřadů práce v přístupu k obcím, které řeší prac. uplatnění CS.
	Přenos dobré praxe Nabídka stáže	Cíl 1, Cíl 1.2., opatření 7.1. 3. Kritérium2e	Dne 15.2. 2024 předána metodika Chytrá vesnice – příklady dobré praxe z tuzemska i zahraničí. Dne 27.2. 24 obci předána nabídka možnosti se účastnit exkurze či stáže v konkrétním oboru podnikání, dle předloženého transformačního plánu.

Komentář experta:

Poradenství ohledně sociálního podnikání bylo pro město přínosem, protože sledování legislativy, vyhledávání vhodných příkladů dobré praxe je nad personální a časové možnosti zástupců obce. Přidanou hodnotou bylo to, že zkušenosti mezi sebou sdíleli odpovědní vedoucí sociálního podniku, který ukázal na pozitiva i náročnost při realizaci záměru. Kontraproduktivní byl fakt, kdy se v průběhu celého PP 8 nebylo možné opřít o schválenou legislativu, zejména z. o registrovaném sociálním podniku. Druhé čtení zákona v Poslanecké sněmovně je naplánováno na září 2024.

červen 2024 až srpen 2024	Reflexe činnosti RT	Opatření 7.1.1., Cíl 2 Kritérium 2 e, m	Vyhodnocení programu v PS se zástupci města, předání aktualizované verze transformačního plánu pro vznik sociálního podniku.
	Aktualizace průběžné závěrečné zprávy	Cíl 2 Kritérium 1c, 2 a, b, c, e, f, i, j, l, m	Doporučení Agentury pro udržitelnost aktivit v následném období 2025 (dotační poradenství, OPZ+, výzva 078 OPZ +, poradenství IPM, z. o integračním sociálním podniku.
	Evaluační činnost OVE s podporou EXP + LK	Cíl 1, cíl 2	Zhodnocení udržitelnosti navržených aktivit, navržení systémových změn v APZ a zavádění nových nástrojů APZ.
	Poradenská činnost s ohledem na další rozvoj pracovních míst, příprava na využití z. o integračním	Cíl 2 udržitelnost aktivit – rentabilita sociálního podnikání	Poradenství pro nastavení vytváření nových pracovních míst v obecním sociálním podniku (dle parametrů nového z. o integračním pracovním místě a IPM (záleží na schválení legislativy).

	sociálním podnikem + využití IPM		
	Vzdělávání RT a PS	Cíl 2	Pravidelné schůzky PS s informační podporou Agentury.

Komentář experta:

Výstupem šetření a konzultací, poradenství bylo zpracování analytického materiálu, kde došlo k rozpracování projektového záměru v transformačním plánu pro obec Velké Hamry v oblasti sociálního podnikání. Ten nabízí i příklady dobré praxe ze strany Agentury. Podklad slouží k tříbení projektového záměru a pro rozpracování zvoleného projektu obcí. Zároveň jde o podklad pro dotační řízení (např. OPZ +, IROP, Obchůdek 21 +, krajské dotace a další). Analýza a mapování podmínek jsou potřebné pro období po schválení zákona o integračním sociálním podniku.

Velké Hamry analyzovaly podmínky pro založení sociálního podniku dle z. o sociálním podniku, paragraf 10 /k žádosti je třeba znát plánovaný počet zaměstnanců, vymezení CS dle §33a ods.1 pís. a) až e) a h) a ods. 2 a), c) bodu 6 a písmene) a f). Byla specifikována prospěšnost a způsob naplňování principu sociálního podniku, popis způsobu naplňování kompetencí zaměstnanců, popis naplňování environmentálního aspektu a popis naplňování povinnosti dle §20. Konzultace jsou užitečné pro kvalifikované rozhodnutí obce.

Z pěti možných variant řešení byl jako záměr pro další rozpracování a implementaci zvolen rozjezd prádelny + žehlírny (doplňkovou činností bazar oblečení). Prvotní záměr vytvořit komunitní zahradu bude naplněn, ovšem zatím nikoli jako byznysová příležitost, ale jako podpora komunitního rozvoje v obci s tím, že by v prostoru centra mohly ženy přeměnit své zájmové a umělecké tvoření v byznysové příležitosti v roli OSVČ a skrze prodej výrobků na e-shopu.

ČÁST 3

VYHODNOCENÍ PORADENSKÉHO PROGRAMU

Vyhodnocení plnění kritérií sociálního začleňování

Vyhodnocení je zprostředkováno porovnáním naplnění jednotlivých cílů s ohledem na zaznamenání výchozího a závěrečného stavu.

Vyhodnocení naplnění výstupů a cílů programu

Spolupráce ASZ a obce je již letitá a v oblasti zaměstnanost přináší v podobě Poradenského programu 8 zacílení na konkrétní osoby z CS pocházející ze SVL a osob ohrožených.

Stěžejním cílem bylo zpracovat projektový záměr k vytvoření sociálního podniku nebo návazného projektu v oblasti zaměstnanosti. Obec plnila dílčí ukazatele KQSZ s důrazem na vytváření nových pracovních míst vhodných pro cílové skupiny.

Výzkumné oddělení provedlo formou terénního šetření a osobních pohovorů v přímém kontaktu s CS (romské ženy s nízkou kvalitací) analýzu, která popsala u žen bariéry pro vstup na pracovní trh, možnosti a motivace, pocity i nastavení jednotlivců k vytvoření profilů s konkrétním cílením na zvyšování kompetencí, návyků a vhodným zapojením v zamýšlených projektech. Výzkum byl využit také jako průřezový náhled na CS z obce střední velikosti. Závěry výzkumu mohou sloužit v jakémkoli dotačním řízení, které podporuje zvýšení zaměstnanosti a zaměstnatelnosti z výzev OPZ+ nebo jiných.

Zároveň došlo ke sdílení dobré praxe s MAS Brdy-Vltava, dále s městem Hanušovice, Ekozahradou Raková u Rokycan a dalšími aktéry v sociálním podnikání. Součinně město hledá partnery pro realizaci svých aktivit na platformě MAS Rozvoj Tanvaldska a Sdružení obcí Mikroregionu Tanvaldsko. Tyto aktivity slouží jako síťovací platforma regionu, do které je zapojen i Úřad práce v Jablonci nad Nisou. Agentura dvakrát během sledovaného období uskutečnila kontakt a jednání s úřadem práce, který bohužel nemůže nabídnout nízkokvalifikované pozice.

Agentura splnila zakázku ze strany obce a pomohla vydefinovat projektový záměr k založení budoucího sociálního podniku. Přinesla řadu příkladů dobré praxe, tipů na sdílení zkušeností. S Agenturou Velké Hamry dostaly příležitost se zapojit do ekosystému podpory sociálního podnikání v ČR díky platformě, kterou podporuje MPSV formou školení, stáží a apod. Protože se Velké Hamry nechtěly jako malá obec stát

koordinátory lokální sítě zaměstnanosti, pomohly aktivity v místě (lokální partnerství) s vyhledáním partnera, který je ochoten tuto roli na sebe vzít (MAS). Díky poradenskému programu a motivovanosti zástupců obce se Velké Hamry staly náhradníkem v pilotním programu ověřování účinnosti nového nástroje, a to IPM. Šlo o pozitivní neplánovaný prvek, který vstoupil do programu, který nebyl na počátku plánován. Tento nový nástroj APZ by byl vhodný pro řešení velmi specifické zakázky, pokud bude zvýšen mzdový příspěvek pro malé obce a obce podpoří koordinátor péče ze strany Úřadu práce. Práci je totiž třeba hledat romským ženám a dalším osobám se specifickými problémy na míru a poskytnout psychosociální pomoc a přípravu na pracovní trh.

Podarilo se vydefinovat projektový záměr na vytvoření nového sociálního podniku, a to prádelny se žehlírnou. Je zde myšleno na vybudování diverzního týmu, kde by mohly být zaměstnány i romské ženy. Stávající podnik by mohl začlenit jak OZP, zdravé jedince, ale i osoby se specifickými potřebami. Charakter práce umožňuje práci s flexibilní pracovní dobou a kratšími úvazky. Diverzní „mix“ by byl větší zárukou k budoucí udržitelnosti malého či středně velkého sociálního podniku pod obcí. Zároveň diverzita umožnění odbourávání jazykových bariér a postupný rozvoj jazykových, prezentačních, komunikačních a prezentačních dovedností. Odběrateli služeb by se mohly stát místní fotbalový klub, domovy seniorů, okolní penziony. Navíc bylo podpořeno obcí, že CS podpoří i vznik a rozvoj komunitní zahrady, která přispěje k sociálnímu začleňování potřebných osob. Tento aspekt má potenciál rozvoje a udržitelnosti v budoucnosti bez závislosti na krátkodobých dotačních titulech. Velmi dobrou myšlenkou (se kterou přišla obec) je rozvíjet v tomto prostředí například manuální schopnosti chlapců, kteří k tomu v běžných podmínkách mají málo příležitostí.

Sociální podniky zaplňují poptávku zejména po chybějících službách v obcích a regionech mohou být vyšší formou stávajícího masivního využití veřejně prospěšných prací. Poradenský program č. 8 může na základě šetření doporučit, že by bylo mnohem vhodnější nahradit krátkodobou a administrativně náročnou grantovou podporu systémovou podporou sociálního podnikání v obci. Tomu dosud brání chybějící zákonná úprava zákona o integračním sociálním podniku. Tím by bylo podpořeno i předcházení cyklickému opakování osob na dotovaných pracovních místech, zejména „zacyklování“ pracovníků na veřejně prospěšných pracích.

Bude záležet na jednotlivých představitelích územní samosprávy, zda k dosažení uvedených cílů, tj. eliminace sociálních problémů v nejširším slova smyslu, využijí vhodně nastavenou dotační politiku ve prospěch registrovaných sociálních podniků bez majetkové účasti municipality nebo zda se v konkrétních případech vydají cestou zakládání nových entit, které se podřídí novému z. o integračním sociálním podniku.

U této skupiny obcí dojde k vynakládání finančních prostředků v řádu desítek tisíc korun na založení nového právního subjektu a přiznání statusu integračního sociálního podniku. Uvedená transformace stávajícího modelu obtížně zaměstnatelných osob v rámci režimu veřejně prospěšných prací bude sice vyžadovat vložení těchto prostředků. Lze ale očekávat, že kumulací stávajících výhod i nově vytvořených forem podpory, dojde k systémovému zlepšení péče o daný okruh osob se specifickými potřebami, ale i dlouhodobé zlepšení péče o veřejný majetek. Systémovou a dlouhodobou prací s uvedeným okruhem znevýhodněných osob, je pak rovněž pravděpodobnější míra úspěšnosti resocializace osob s vyšší mírou sociální dezintegrace.

Vyhodnocení a shrnutí celkového přínosu programu na lokalitu, dle závěrečného posouzení naplňování kritérií sociálního začleňování daného programu

V obci Velké Hamry se povedlo nastavit komplexní program podpory zaměstnanosti a zaměstnatelnosti osob se specifickými problémy v obci. Proběhl výzkum a mapování potřeb cílové skupiny. Zástupci obce prozkoumali možnosti dlouhodobého zaměstnávání CS, poznali limity současné aktivní politiky zaměstnanosti. Obec dostala příležitost se připravit na změny související s utlumováním financování veřejně prospěšných prací a budoucí tlak na tvorbu obecních sociálních podniků. Městu byl zpracován transformační plán pro vznik případného sociálního podniku tak, aby byl rentabilní a v budoucnu udržitelný. Plán reflektoval přání obce, aby se zaměřoval zejména na zaměstnatelnost romských žen s nízkou kvalifikací a neznalostí českého jazyka. Poradenská činnost reflektovala zakázku města, kterou bylo vytvořit projektový záměr k vytvoření možného budoucího sociálního podniku. Konkrétní cíl by zvolen s ohledem na krátkou dobu poradenského programu, ale v souladu s opatřeními, které si město stanovilo ve svém Plánu strategického začleňování.

Kontext situace na trhu práce pro osoby se specifickými problémy: Poradenský program č. 8 byl zahájen v roce 2023, kdy proběhly významné změny ohledně financování Aktivní politiky zaměstnanosti (ponížení financování bylo 8,5 x oproti předchozímu roku) kvůli energetické, finanční a válečné krizi na Ukrajině. Zásadně byly kráceny finance na veřejně prospěšné práce. Ponižení finanční se týkalo i dalších nástrojů APZ nebo projektů zaměstnanosti z OPZ+. Přístup zástupců ve Velkých Hamrech byl takový, že udělají maximum pro to, aby poskytli pracovní uplatnění občanům se specifickými potřebami.

Zhodnocení spolupráce v týmu: Zástupci obce jsou mimořádně motivovaní. Řeší oblast sociálního vyloučení komplexně a dlouhodobě. Přetíženost starosty Ing. Najmana vedla v 2. fázi PP k delegování většiny úkolů na tajemnici JUDr. Klingerovou. Ke škodě PP bohužel došlo kvůli dlouhé nemocenské na straně erudované sociální pracovnice (téměř rok), která v týmu výrazně chyběla. Zároveň došlo k personální změně v komunitním centru. Mnoho situací interní povahy ohledně interní komunikace obce pomáhal tajemnici komunikovat lokální konzultant z Agentury. Expertka Agentury se zaměřovala zejména na expertní podporu z centrálních zdrojů ministerstev (MPSV, MMR, MPO), které nejsou zástupci obce schopni časově a odborně analyzovat. Celý expertní tým by uvítal proaktivnější spolupráci Úřadu práce.

V druhém roce PP č. 8 Agentura (na centrální úrovni) prohloubila spolupráci s GŘ ÚP a bude nadále působit v rámci meziřesortní spolupráce v tom ohledu, aby se nastavená spolupráce více propsala do lokálních poboček úřadů práce.

Poradenský program může v obci vhodně provazovat aktivity, pomáhat informovat o různých dotačních výzvách s důrazem na podporu vyšší zaměstnatelnosti CS se specifickými problémy, nemůže suplovat kompetence úřadu práce. Trendy vývoje na trhu práce ukazují, že by bylo mnohem vhodnější nahradit opakující se, krátkodobé grantové podpory, které byly poskytnuta výzvami 1 a 8 IOP a 30 OP LZZ, OZP + systémovou podporou sociálního podnikání včetně např. daňových úlev, příspěvků na zaměstnávání znevýhodněných osob apod. Zásadní bude pro následující období legislativní ukotvení sociálních podniků.

Další možný plán spolupráce

Potenciálem spolupráce Agentury s obcí Velké Hamry je v budoucnu metodická pomoc při nastavování case managementu při případné implementaci integračního pracovního místa či při založení a rozvoji sociálního podniku. Obec Velké Hamry při rozjezdu PP č. 8 konstatovala, že vzhledem k množství úkolů, které již plní, nemá personální kapacity na to, aby se sama stala aktérem místní lokální sítě zaměstnanosti, ale nebrání se aktivitám v širším svazku obcí, či pod koordinátorem, například v zastoupení MAS.

Bohužel nebylo a není v silách samotné obce, aby splnila kritérium č. 2 1, a to, že Obec předchází cyklickému opakování osob na dotovaných pracovních místech / koloběh ÚP a dotované místo. Obce jsou stále rády, pokud vůbec nějaké místo najdou bez ohledu na jeho kvalitu.

Žádoucí je vytvořit SÚPM pro ženy, které jsou v popředí zakázky v PP č. 8. Experti doporučili začít u romských žen, které přišly z východního Slovenska a do Hamrů se přivdaly, pracovat zprvu zejména na překování jazykové bariéry (volit rekvalifikační jazykové kurzy. Reálně tato CS potřebuje minimálně rok intenzivní přípravy před nástupem na pracovní trh. Ženy trpí vícečetnými bariérami, nízká kvalifikace, stydlivost, péče o děti... je zde tedy dle zásad prostupného zaměstnávání na místě intenzivní sociální práce s cílovou skupinou.

Dalším řešením je hledání zkrácení pracovních úvazků a práce s flexibilitou. Rezervou se ukázala spolupráce s místním úřadem práce. Dosavadní metodiky a vnitřní řídicí akty Úřadu práce ČR se týkají poskytování zvýšené péče ze strany Úřadu práce České republiky pouze vůči uchazečům o zaměstnání, což vychází z právní úpravy, z. o zaměstnanosti. Ten garantuje zvýšenou péči při zprostředkování zaměstnání jen osobám, které jsou registrovaní uchazeči o zaměstnání. Metodiky v této oblasti je nutno rozšířit a upravit tak, aby se vztahovaly i na další fyzické osoby, které ji potřebují a ocitají se mimo legální trh práce.

Další bariérou při spolupráci ÚP ČR s expertními partnery je ochrana informací – GDPR. Zpracování osobních údajů uchazečů o zaměstnání v informačním systému v oblasti státní politiky zaměstnanosti, který je úřadem práce používán při plnění jeho povinností vyplývajících ze zákona o zaměstnanosti a zákona č. 73/2011 Sb., mají přístup výhradně zaměstnanci a státní zaměstnanci úřadu práce s uživatelským oprávněním. Bez uživatelské role a oprávnění pro práci s daty subjektů údajů nelze s daty v informačním systému v oblasti státní politiky zaměstnanosti pracovat a ani do informačního systému vstupovat. Toto limituje spolupráci například se sociálním pracovníkem obce a neziskovými organizacemi.

Dalším doporučením pro obec je oslovit a zapojit do problému rovněž krajského koordinátora pro romskou komunitu. Práci je třeba hledat romským ženám na míru a poskytnout psychosociální pomoc. Velkým Hamrům byly doporučeny jazykové kurzy, výuka češtiny v rámci rekvalifikačních programů. Velké Hamry mají výhodu v tom, že si obec vychovala několik romských lídrů a lídryň, které mohou zprostředkovat integraci potřebných romských osob do života obce. I romské ženy si mohou například díky komunitnímu centru zvyšovat své jazykové kompetence a docházet na kurzy českého jazyka.

Místně příslušný úřad práce byl informován o aktivitách souvisejících s podporou zaměstnatelnosti CS ve Velkých Hamrech. Je členem lokální skupiny, ovšem nedisponuje volnými pracovními místy, a to zejména nízkokvalifikovanými. V Hamrech je poptávka spíše pro mužských profesích a vysoce kvalifikovaných řemeslnících.

Město Hamry zaměstnává většinu nízkokvalifikovaných lidí v Technických službách. Absorpční kapacita obce je omezená. Při realizaci programu se jasně ukázal formální přístup úřadu práce. Pomoc Hamrům je ze strany úřadu práce „vlažná“. Jako doporučení pro GŘ ÚP se jeví určit koordinátora pro APZ, který by srozumitelně informoval o aktuálních možnostech podpory a zároveň aktivně působil v lokálních partnerstvích. Agentura bude pracovat se zpětnou vazbou pro MPSV a GŘ ÚP pro lepší zacílení aktivní politiky zaměstnanosti, upozornění na limity možnosti malých obcí při absorpci velkého počtu pracovníků na pracovní trh.

Seznam zkratek

Agentura, ASZ – Odbor (Agentura) pro sociální začleňování Ministerstva pro místní rozvoj ČR
APK – Asistenti prevence kriminality
APZ – aktivní politika zaměstnanosti
ČSÚ – Český statistický úřad
DnB – doplatek na bydlení (dávka pomoci v hmotné nouzi)
GŘ ÚP ČR – Generální ředitelství Úřadu práce ČR
IPM – integrační pracovní místo
KŘ ÚP ČR – Krajské ředitelství Úřadu práce ČR
LK – lokální konzultant
LP – lokální partnerství
LSZ – lokální síť zaměstnanosti
MAS – Místní akční skupina
MOP – mimořádná okamžitá pomoc
MP – městská policie
MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
NZDM – nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
PS – pracovní skupina
PnŽ – příspěvek na živobytí (dávka pomoci v hmotné nouzi)
ORP – obec s rozšířenou působností
SE – sociální ekonomika
SP – sociální podnik
SÚPM – společensky účelné pracovní místo
TPM – tréninkové pracovní místo/tréninková pracovní místa
ÚC – územní celek
UoZ – uchazeč o zaměstnání
ÚP – Úřad práce ČR
VPM – volné pracovní místo
VPP – veřejně prospěšné práce
VS – veřejná služba